

“Je kunt niet eindeloos extracties blijven doen” David Ugai over zijn missie voor duurzame mondzorg in Guinee

Je tandartsdiploma behalen, zonder ook maar enige klinische praktijkervaring? In Nederland ondenkbaar, maar in Guinee tot voor kort werkelijkheid. Niet zo vreemd als je bedenkt dat in dit Afrikaanse land maar 1 tandartsopleiding is en slechts 300 tandartsen werkzaam op 13 miljoen inwoners. Tandarts David Ugai, die via vrijwilligersorganisatie Mercy Ships in Guinee belandde, probeert hier verandering in te brengen. “Dit verander je niet van de ene op de andere dag. Dat vraagt tijd en geduld. En een investering in mensen.”

Tekst: Tessa Vogelaar

David Ugai genoot zijn tandartsopleiding in thuisland de Verenigde Staten en stapte in 2012 als vrijwilliger aan boord van een van de ziekenhuisschepen van Mercy Ships. Hetzelfde schip waar tandarts Marijke Westerduin als vrijwilliger werkt en maandelijks haar ervaringen over optekent in haar column in de NTVT-nieuwsbrief. We spraken Ugai tijdens zijn bezoek aan Nederland, ter promotie van het werk van Mercy Ships.

Waarom besloot je tandarts-vrijwilliger te worden bij Mercy Ships?

Ik kwam van de opleiding en was nog nooit buiten de Verenigde Staten geweest. Het leek me een leuke, nieuwe ervaring. Toevallig voer het schip ditmaal naar Guinee, waar ik een klein jaar aan de slag ging. Mijn interesse was gewekt en ik wilde meer leren over ontwikkelingswerk. Welke mogelijkheden zijn er? En hoe werk je op een verantwoorde en respectvolle manier? Ik ontdekte hoe complex het is.

Toen je terugkeerde naar Guinee in 2018, kwam je in contact met de plaatselijke universiteit. Wat gebeurde daar?

Voorheen gingen we als tandarts-vrijwilliger op het schip als volgt te werk: we meerden ergens aan en zochten een geschikt pand, meestal een deel van een kliniek of ziekenhuis, om in te richten als tijdelijke praktijk. We zagen daar iedere dag lokale patiënten. Tot het tijd was om de plek op te doeken en naar het volgende land te trekken. In Conakry, de hoofdstad van Guinee, konden we bij toeval terecht op de bovenverdieping van de Gamal Abdel Nasser University: de enige universiteit van het land voor tandheelkunde. Van dat pand waren de ramen kapot en een deel van het plafond kwam naar beneden, maar na een renovatie konden we van start. Na een tijdje benaderde de decaan

Foto: Joost Hoving

van de universiteit me en vroeg of zijn tandheelkundestudenten eens met ons mee mochten kijken. Of dat ik een andere manier wist om de studenten praktijkervaring te laten opdoen. Tot voor kort bestond de 6-jarige opleiding tandheelkunde aan de Gamal universiteit namelijk enkel uit theoretisch onderwijs.

Hoe kwam dat?

Er was geen prekliniek, geen simulator en geen lab. Daar werd geen geld voor uitgetrokken. De echt gemotiveerde studenten gingen zelf op zoek naar een lokale tandarts om het vak te leren. Maar formeel was er dus geen praktijkonderwijs. Er werden geen behandelvaardigheden vastgesteld en er was geen docent die controleert of je de juiste handelingen uitvoert. Terwijl in de Verenigde Staten of Europa iedere stap van de student tot in detail wordt gecontroleerd.

Hoe heb je de vraag van de decaan aangepakt?

Ik zag mogelijkheden genoeg. Studenten konden meekijken met onze tandartsen, hen assisteren, patiënten registreren, voorlichting geven, leren werken met een autoclaaf. Daarvoor stelde ik een eenvoudig programma op. Totdat iemand vroeg waarom ik de studenten niet ook zélf patiënten liet behandelen. Met dat idee stapte ik naar de decaan en ik kreeg direct 4 studenten toegewezen. Gedurende 4 maanden behandelden zij iedere ochtend patiënten. Toen viel bij mij het kwartje: deze studenten hebben simpelweg praktijkervaring nodig en iemand die hen begeleidt in het vertalen van de theorie naar de praktijk.

Voor welke studenten is jullie praktijkprogramma?

De eerste 3 jaar werkten we met pas afgestudeerde tandartsen. We vroegen of ze interesse hadden in het klinische

Als dit systeem slaagt, levert de universiteit elk jaar 25 geweldige tandartsen af

programma en lieten hen langskomen voor een test. Uit de geïnteresseerden selecteerden we 10 kandidaten. Voor hen bedacht ik het volgende: zij lopen 18 maanden met ons mee. De eerste 6 maanden doen ze ervaring op met een simulator, daarna gaan ze een jaar lang onder onze begeleiding aan de slag in de kliniek. Op dit moment is onze vierde groep bezig.

In 2021 zijn we hiernaast gestart met het integreren van dit traject in de 6-jarige opleiding. Studenten kunnen nu vanaf het vierde jaar van hun studie ervaring opdoen met de simulator en in de kliniek. Zo zorgen we ervoor dat je na 6 jaar studie ook echt tandarts bent en het beroep met vertrouwen kunt uitoefenen.

Hoe verschilt jouw werk in Afrika van werken in de VS?

In de kern is het doel van een tandarts overal ter wereld hetzelfde: je bekijkt wat de patiënt nodig heeft en geeft hem of haar de best mogelijke behandeling, met de bronnen die jij tot je beschikking hebt. Dit is ook wat ik de studenten in de kliniek leer. Maar natuurlijk zie je bij patiënten - vooral bij kinderen - in Guinee problemen die je nooit in Amerika of Europa zult zien: open fistels, abcessen, zwellingen, osteomyelitis. Een kind hier heeft geen toegang tot basale mondzorg. Mensen in Guinee hebben geen geld voor een kroon, dus waarom zou ik studenten in de kliniek over implantaten leren? Dat is niet urgent. Hier leggen we de focus op de primaire functies van de mond: eten, praten en kauwen. En daarvoor leren we onze studenten wat wél urgent is: het gebit reinigen, simpele restauraties, extracties, anterieure wortelkanaalbehandelingen en gebitsprothesen - de minimale basale mondzorg.

Is de opleiding in Guinee inmiddels van hetzelfde niveau als in de VS?

Het komt in de buurt, maar we zijn er nog niet. We zetten kleine stappen. Zo hebben we amper docenten met differentiaties en specialisaties. Om die reden volgen 9 tandartsen uit onze eerste lichting nu een 4-jarige specialisatie in Marokko. Kaakchirurgen zijn er al in Guinee. Maar we richten ons op de hiaten. Daarom wordt dit negental opgeleid tot orthodontist, pedodontoloog, parodontoloog, tandtechnicus, tandprotheticus, restauratief tandarts of endodontoloog.

Welke hiaten zijn er verder?

Niemand van de docenten heeft kennis van zaken als curriculumdesign, pedagogiek of mentorschap. Daarom volg ik hier zelf nu een opleiding voor. Niet per se omdat ik dit heel leuk vind maar omdat het is wat de universiteit nodig heeft. Ik kijk naar het grotere plaatje: over 4 jaar zijn onze tandartsen terug uit Marokko, zij kunnen les gaan geven op de universiteit en de kliniek runnen. Wat is er dan nodig om de opleiding een stap verder te brengen? Voorheen was ik blij met de 20 patiënten per dag die ik als vrijwilliger op het schip behandelde. Maar nu ik hier een aantal jaar ben,

Foto: Mercy Ships

is mijn visie veranderd. Je kunt niet steeds weer vrijwilligers laten komen die eindeloos extracties blijven doen. Ik investeer nu in een systeem dat bestaat uit infrastructuur, apparatuur, toekomstige docenten, accreditatie enzovoort. Als dit systeem slaagt, levert de universiteit elk jaar 25 geweldige tandartsen af. Die op hun beurt hun kennis weer delen. Dan heb je pas echt impact. Het is een duurzame strategie, in plaats van een kortetermijnvisie.

Botst die strategie soms met hoe in Guinee wordt gewerkt?

Het is een kwestie van een goede balans zoeken. Voorheen werden er grote aantallen studenten toegelaten op de opleiding, om het tekort aan tandartsen aan te pakken. Maar kon de universiteit deze aantallen aan? Werden er kwalitatief goede tandartsen afgeleverd? Daar ging het niemand om, zolang het er op papier maar goed uitzag. Mijn hoop is gericht op de jonge tandartsen, de groep die nu in Marokko opgeleid wordt. Hopelijk kunnen

zij bijdragen aan een betere opleiding, betere tandartsen en uiteindelijk aan betere mondzorg in dit land. Dat is morgen niet ineens anders, maar hopelijk over 10 jaar wel. Dat is het lastigste aan ontwikkelingswerk. Ik ben tandarts, het liefst zie ik meteen resultaat van mijn werk. Maar een universiteit verander je niet van de ene op de andere dag. Dat vraagt tijd en geduld. En een investering in mensen. Er kan een orkaan komen, een aardbeving plaatsvinden en wat al niet. Maar deze mensen en hun kennis zullen blijven bestaan.

Het is een duurzame strategie, geen kortetermijnvisie

MERCY SHIPS

Meer weten over Mercy Ships? Vrijwilliger worden of een gift doen? Kijk op www.mercyships.nl. Daar lees je ook ervaringen van andere Nederlanders aan boord. Of lees de columns van Marijke Westerduin op onze website, scan de QR-code.

